

16. Opisanie Drzew

I krzewów leśnych Królestwa Polskiego. Wydane przez Michała Szuberta Doktora Filozofii, Professora Królewsko-Warszawskiego Uniwersytetu i Szkoły szczególnéj Leśnictwa etc. w Warszawie w Drukarni N. Glücksb erga Księgarza i Typografa Królewsko-Warszawskiego Uniwersytetu r. 1827. Tom ieden in 8vo stronníc 357. ()*

Z Proffessorów Szkoły szczególnéj Leśnictwa pierwszym iest P. Szubert, który przez wydanie ninieyszego Dzieła iako autor w swoim przedmiocie występuje. Ten dobry przykład zasługuie na pochwałę i iest do życzenia, aby przez Kollegów iego naśladowanym był; niezaprzeczoną bowiem pozostanie prawdą, że znaomości naukowe, dla powszechnego użytku, tylko zapomocą druku najskuteczniéj rozszerzane byđz mogą.

W dziele tém opisuie autor drzewa i krzewy w Królestwie naszym dziko rosnące; wykłada więc tę część znaomości leśnych, która w układzie ogólnym i szczegółowym *Nauki Leśnictwa* w pierwszych dwóch numerach na nowo wychodzącego w roku bieżącym pisma

(*) Artykuł nadesłany.

peryodycznego pod tytułem: *Sylwan*, pod nazwaniem *Znaomość drzew* umieszczoną znajduie się, i do naukowego ukształcenia gospodarza leśnego główną iest zasadą.

Podział dzieła iest następujący:

Wstęp.

I. *Opisanie ogólne drzew.*

1. Korzeń.
2. Pień.
3. Soki.
4. Pączki.
5. Liście.
6. Kwiaty.
7. Owoc.
8. Nasienie.

II. *Opisanie szczególnè drzew.*

A. Drzewa liściowe.

B. Drzewa iglaste.

Pod temi dwoma ostatniemi rozdziałami opisuie autor drzewa właściwe bez ustanowionego porządku, wymieniając nawiasowo niektóre drzewa zagraniczne, które się do naszego klimatu przyswoić daią. Na końcu zaś dzieła po spisie przedmiotów znajduie się rejestr klass i rzędów układu Linneusza; w którym opisane drzewa i krzewy umieszczone są.

Na wstępie mówi w prawdzie autor że do opisywania drzew, rozmaitych używają systematów, lecz jakie one są? tego czytelnik niedowiaduje się.

Zgadamy się zaiste z zdaniem autora, że leśniczy bez głębokiéj znajomości systematów botanicznych i ściślejszego, iak autor wykłada, poznania drzew, obeysć się może; wszelako nie jest bynajmniéj zbyteczną rzeczą dać mu o iednym z nich dokładne wyobrażenie, mianowicie o układzie Linneuszowym; nie ieden bowiem powołaniu leśnemu poświęcający się znaleźć może upodobanie w zgłębianiu Botaniki, a mając do tego sposobność, za pomocą takiéj ogólnej wskazówki dalsze w niéj postępy czynić będzie w stanie. Na 33 stronicach, na których autor ogólne opisanie drzew, częścią zbyt obszernie, częścią nadto krótko wykłada i w notach przytoczeniem myśli w tym przedmiocie *Linneusza*, *Tournefort* i *J.J. Rousseau* komentuje, mogło się znaleźć do tego stosowne miejsce.

Poprzednicy autora w wypracowaniu Historii naturalnej drzew, mianowicie *Burgsdorf*, *Borkhausen* i *Bechstein* dawno już uznali, że ta część Botaniki ogólnej wygodniéj wykładać się daie podług szczególnego *dendrologicznego układu*, a niżeli podług ogólnego

Linneuszowego wszystkie rośliny obeymującego, który w tém zastosowaniu wiele próżnych miejsc obeymuie. Wykład taki wystawił *Burgsdorf*, a *Bechstein* w naynowszej Botanice leśnej do niego zastosował się. Podług tego wszystkie rośliny drzewne dzielą się na trzy gromady, to iest: I. Drzewa, II. Krzewy, III. Podkrzewy, których rzędy są: 1. Drzewa liściowe, 2. Drzewa iglaste; podrzędy: *a.* latem zielone, *b.* zawsze zielone; własności rodzajów: *aa.* ważne, *bb.* mniej ważne, *cc.* szkodliwe. Niemożemy przypuszczać żeby P. Szubert układu tego znać nie miał; niewiemy więc dla czego go w dziele swoim nieprzyjął, bo oczywiście iest bardzo prostym, wygodnym, do przedmiotu naystosowniejszym i w Botanice leśnej powszechnie przyjętym został.

O *Terminologii* więc i *Znajomości układów* w dziele P. Szuberta bardzo małe, a nawet, możemy powiedzieć, żadnego czytelnik niezayduie pouczenia. W opisywaniu *własności* roślin drzewnych autor zastanawia się tylko nad szczególnymi częściami ich *kształtu*; o *stanowisku* zaś i *rozciągłości* drzew wcale nie mówi. *Rozciągłość* roślin drzewnych iest albo *spoteczna* albo *ieograficzna*. Wiele gatunków drzew rośnie tylko w wielkich *massach*, inne

poiedyńczo; dla wielu znowu ieograficzne położenie kraiu naturalną stanowi granicę. Przyczyny tego zjawiska należą do ogólnéy znaiomości drzew; równie iak wyłożenie wpływu iaki *stanowisko* drzew, to iest: *klimat*, *położenie* i *grunt* na ich wegetacyą wywieraią. Przy opisanu tego opuszczonego przedmiotu, miałby być sposobność autor o wegetacyi leśnéy rozmaitych okolic Królestwa interessu- iące uczynić uwagi. W rysie leśno-statysty- cznym Polski (Sylwan IV. 1.) znajduią się ogólne o tém wzmianki; do bliższego iednak przedstawienia tych stosunków w dziele drze- wa opisuiącym właściwe było miejsce. — Nareszcie w opisanu ogólném (wyiawszy nie- które częściowe wzmianki) niezнайdujemy wy- kładu *gospodarstwa* roślin, to iest: ich *życia*, sposobu *rozmnażania się* i *nieszczęśliwych przypadków* wpływ na nie maiących. Oczy- wistą iednakże iest rzeczą, że leśniczemu wy- chowawcy roślin drzewnych, potrzebną iest wiadomość: iakiemi one żyją sokami, iak ie przerabiaią, iakim sposobem rosną, iak się rozmnażaią, i iakim chorobom tudzież uszko- dzeniom naturalnym i od zwierząt podległe są. —

Po uczynieniu uwag nad opisaniem ogól- ném przechodząc do szczególnego, musimy

oddać sprawiedliwość autorowi, że pod względem znajomości, opisanie drzew i krzewów bardzo dokładne są; iednakże i tu żałować przychodzi, że niezupełnie i bez żadnego systemu wyłożone zostały. Czemuż autor niewziął za wzór *Bechsteina* który wszystkie szczegóły w stałych rubrykach czyli ustępach opisuje? Jakżeby łatwo przyszło dla autora, a wygodnie dla czytelnika, gdyby opisanie szczególnych gatunków drzew w następujących rubrykach umieszczone było, to iest: «*kształt, stanowisko, rozciągłość, życie, rozmnażanie się i nieszczęśliwe przypadki.*» Przy takim stałym porządku, samo nawet dzieło bez opuszczenia żadnego szczegółu (iaki iest w wielu miejscach) daleko mniejszą miałoby było objętość.

Pomimo iednakże tych wszystkich niedostateczności, dzieło *P. Szuberta* iest bardzo użytecznym i w wielu przypadkach naszym gospodarzom za poradnika służyć może. Dalecy więc iesteśmy od chęci i mniemania, aby uwagi niniejsze ścieśniać miały upowszechnienie onego, owszem wszystkim których Leśnictwo interessuje iak najmocniéy go zalecamy.

Z ukontentowaniem nakoniec czytaliśmy przypisanie którym autor Hrabi Platerowi

Radcy Stanu godnemu Naczelnikowi polskiego Leśnictwa dzieło swoje ofiaruję. Wszystko to co pod względem gospodarstwa leśnego od lat dwunastu w kraju naszym utworzonym i wykonanym zostało, dziełem jest iedynie tego szanownego, usłudze kraju poświęconego męża; przyjemnie więc jest czytać w piśmie publicznym uznanie przez współczesnych znakomitych Jego zasług, które kiedyś w skutkach dobroczynnych potomność w całej ich wielkości cenić będą umiała.

